

Asia: VN/2382/2024

Lausuntopyyntö yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetusluonnoksista

Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusluonnoksen 5 §:ssä esitetään, että yliopistolain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusrahoituksesta 81 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 19 prosenttia muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus ja valtakunnalliset tehtävät). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 44 % (nykyisin 42 %) ja tutkimus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 37 % (nykyisin 34 %).

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Korkeakoulutuksen kärkihankkeiden 2017–2022 arvioinnin (Hentilä ym. 2023) mukaan strategiaperustainen rahoitus on tärkeää, minkä lisäksi on oleellista varmistaa perustehtävien toteutuminen riittävällä rahoituksella. Strategiarahan käyttäminen yliopistojen profiloitumiseen on tärkeää.

Korkeakoulutuksen kehittämiseen tähtävällä strategiaperusteisella rahoituksella tulee olla jatkuvuutta, mikä edistää yhteistyöverkostojen ja koulutuksen kehittämisen hankeosaamisen ja -tuen kehittämistä, tulosten vakiinnuttamista sekä vaikuttavuuden arviointia. Kehittämisessä tulee tunnistaa keskeiset yhteiskunnallisesti merkittävät teemat. Samanaikaisia kehittämiskohteita tulee olla vain rajallinen määrä. Kansallisten kehittämiskohteiden rinnalla tulee mahdollistaa korkeakoulutuksen jatkuva kehittäminen ja yhteiset kokeilut. Kehittämiskohteiden määrittelyn tulee olla korkeakouluille ennakoitavaa, osallistavaa ja niiden strategia tavoitteita tukevaa sekä perustua opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen väliseen yhteissuunnitteluun osana tulossopimusprosessia. Korkeakoulujen strategioiden ja rahoitukseen perustuvan

ohjausinstrumentin sisällölliseen ja ajalliseen yhdenmukaistamiseen tulee kiinnittää huomiota. (Hentilä ym. 2023.)

Toiminnan laadun perusteella jaettava rahoitus konkretisoituu koulutuksessa opiskelijapalautteen vastauksina ja työllistymisenä, joiden yhteys koulutuksen laatuun on vain välillinen. Jos koulutuksen laatua tulee nostaa, olisi tärkeää ensin määrittellä, mitä OKM tarkoittaa sillä ja sitten saada mukaan indikaattoreita, jotka seuraavat sitä. Karvi voisi olla määrittelyssä keskeisesti mukana.

Työryhmämuistion (OKM 2024, 16) mukaan Orpon hallitus jatkaa korkeakoulujen profiloitumisen tukemista. Myös asetustekstissä tuodaan esiin profiloituminen, mutta se ei näy sanana rahoitusosuuksien laskentakriteereissä. Voidaan olettaa, että strategiaperustainen rahoitus kannustaa profiloitumiseen. Yliopistojen profiilin kirkastaminen tutkimuksessa auttaisi myös yliopistojen maineen kasvattamisessa globaalisti. Näin Suomesta tulisi nykyistä houkuttelevampi kohdema kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille ja tutkijoille. Työryhmämuistion mukaan (2024, 54–55) tuotiin esiin myös yliopistojen monitieteinen luonne eikä profiloituminen voi olla itseisarvoista.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Ei ole tarkoituksenmukaista, että yliopistot haalivat uusia opiskelijoita uuden rahoitusosuuden toivossa, jos niillä ei ole mahdollisuuksia opettaa ja ohjata opiskelijoita riittävästi valmistumiseen asti. Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) mukaan opiskelijat kaipaavat jo nyt nykyistä enemmän ohjausta ja lähiopetusta. Jos opiskelijamäärät ja samalla opiskelijoiden moninaisuus kasvavat, yliopistojen pitäisi pystyä varmistamaan, että opiskelijat saavat riittävästi opetusta ja ohjausta, jotta valmistuvat tutkintoon kuuluvien osaamistavoitteiden mukaisesti riittävillä akateemisilla taidoilla ja sivistyspääomalla. Uusien ensikertalaisten opiskelijoista palkitsemisen sijaan tai ohella yliopistoja voisi palkita muun muassa opiskelijoiden kansainvälisyysosaamisen tai laajemmin osaamisen tason kasvattamisesta, jos sitä pystyttäisiin mittaamaan.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (7 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen. Strategiaperusteisen rahoituksen osuus olisi jatkossa 10 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 15 prosenttia).

Strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta luopumista vastaava 5 prosentin osuus siirrettäisiin muiden koulutus- ja tiedepoliittikan tavoitteiden perusteella määräytyvästä

rahoitusosuudesta toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Korkeakoulutuksen kärkihankkeiden 2017–2022 arvioinnin (Hentilä ym. 2023) mukaan strategiaperustainen rahoitus on tärkeää, minkä lisäksi on oleellista varmistaa perustehtävien toteutuminen riittävällä rahoituksella. Asetustekstissä tuodaan esiin profiloituminen, mutta se ei näy rahoitusosuuksien laskentakriteereitä. Esityksen mukaan strategiarahoitus perustuisi jatkossa korkeakoulun strategiaan ja uudistumista tukevaan osuuteen. Korkeakoulutuksen kärkihankkeiden 2017–2022 arvioinnin (Hentilä ym. 2023) mukaan on tärkeää, että strategiarahoituksessa huomioitaisiin myös korkeakoulujen välinen ja korkeakoulusektoreiden välinen yhteistyö. Strategiarahoitusta tulee käyttää myös koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen sekä suoraan osaamistason nostamiseen, mihin kaivattiin resursseja myös Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnissa (Toom ym. 2023). Myös Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen arvioinnissa (Konkola ym. 2021) kaivattiin pysyviä yhteistyörakenteita korkeakoulujen sisällä, niiden välillä sekä yhdessä työelämän kanssa.

Yhteiskuntatieteellisen alan arvioinnin mukaan (Seppälä ym. 2020) eräänä syynä profiloitumishalukkuuden puutteeseen voi olla yliopistojen perusrahoitusmallia, joka ei kannusta yliopistojen yhteistyöhön tai merkittäviin strategisiin poisvalintoihin. Talouspolitiikan arviointineuvoston vuonna 2018 julkaiseman selvitysraportin (Seuri & Vartiainen 2018) mukaan rahoitusmalli kannustaa samankaltaisiin rakenteellisiin valintoihin kaikissa yliopistoissa. Yliopistojen profiloitumista tuetaan yliopistojen perusrahoitusmallin sisältyvän strategiarahoitusosion sekä Suomen Akatemian kautta jaettavan profiloitumisrahoituksen kautta. Näiden taloudellinen merkitys on kuitenkin yliopistoille vähäisempi kuin indikaattorien kautta kohdennettavan perusrahoituksen merkitys.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

- 1. Yliopistossa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %**
- 2. Yliopistossa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 19 %**

3. Yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 11 %
4. Avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 3 %
5. Korkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Ylläolevat rahoituskriteerit ja niiden rahoitusosuudet ovat tarkoituksenmukaisia, mutta uusien opiskelijoiden lukumäärän vaikutusta rahoitukseen kannattaisi vielä harkita. Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) mukaan opiskelijat kaipaavat jo nyt nykyistä enemmän ohjausta ja lähiopetusta. Jos opiskelijamäärät ja samalla opiskelijoiden moninaisuus kasvavat (vrt. OKM 2024, 44), yliopistojen pitäisi pystyä varmistamaan, että opiskelijat saavat riittävästi opetusta ja ohjausta, jotta valmistuvilla opiskelijoilla on tutkintoon kuuluvien osaamistavoitteiden mukaiset riittävät akateemiset taidot ja sivistyspääoma.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona strategiarahoituksesta (2 % -yksikköä) sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä (1 % -yksikkö), jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 3 % (nykyisin 4 %).

Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Uusien ensikertalaisten opiskelijoiden lukumäärän kasvattaminen on perusteltua uusien opiskelijoiden määrän kasvattamisen näkökulmasta ja korkeakoulutettavien määrän nostamiseksi 50 prosenttiin ikäluokasta. Ongelmaksi tilanne muodostuu, kun toiselta asteelta valmistuneet pelkäävät menettävänsä ensikertalaisikiintiönsä, jolla he yrittävät varmistaa tietyn opiskelijapaikan saamisen itselleen (OKM 2024, 36). Näin ensikertalaisikiintiöllä aloittavat opiskelijat ovat iältään entistä vanhempia ja toiselta asteelta valmistuneet viettävät väli vuosia opintojen ulkopuolella.

Uusien ensikertalaisten opiskelijoiden lukumäärän huomioiminen ja painokertoimen pieneneminen ovat ongelmallisia aloilla, joissa opintopolut muodostuvat korkeakoulusektoreiden jatkumona.

Työryhmämuistiossa (OKM 2024, 36) todetaan, että ei-ensikertalaisten taustat ja ikärakenne ovat moninaisia ja erilaiset opiskelijaryhmät vaativat erilaisia politiikkatoimia. Tällaisia on muun muassa sosiaali- ja terveysalalla, jossa pitäisi Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arvioinnin (Konkola ym. 2021) mukaan opiskelijoiden siirtymiä korkeakoulusektorilta toiselle ja YAMK-tutkinnon suorittaneiden pääsyä yliopistojen tieteellisiin jatko-opintoihin tulee kehittää. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen (SOTEKO)-hankkeessa (VN 2023; ks. myös OKM 2024, 37) mukaan myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden jatkamisessa yliopistojen maisteritutkintoihin on ongelmia, jolloin opiskelijoiden tulee suorittaa toinen samantasoinen tutkinto uudestaan (AMK-tutkinnon jälkeen kandidin tutkinto) saadakseen mahdollisuuden jatkaa ylempään korkeakoulututkintoon. Näissä tilanteissa uusien ensikertalaisten opiskelijoiden lukumäärän huomioiminen ei kannusta yliopistoja tukemaan opiskelijoiden opintopolkuja ammattikorkeakouluista yliopistoon. Ratkaisu tähän toki olisi jo SOTEKO-hankkeessa (VN 2023) esiin nostettu ajatus siitä, että yliopistojen pitäisi hyväksyä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet suoraan maisteriopintoihin, jolloin mahdollisia osaamisen aukkoja voitaisiin paikata rajallisella määrällä lisäopintoja.

Myös esimerkiksi kauppatieteiden alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa yhdistetään muiden alojen samantasoiisiin tutkintoihin aloittaen alemmasta korkeakoulututkinnosta. Kauppatieteiden ylempää korkeakoulututkintoa yhdistetään oikeustieteen, tekniikan sekä sosiaali- ja terveysalan tutkintoihin, jolloin työelämä saa osaamista, mitä olisi muutoin vaikea saada. Ensikertalaiskiintiön vahvistuminen vähentää tällaisten tutkintojen suorittamisen mahdollisuuksia, jos yliopistot eivät enää yhtä mielellään ota opiskelijoiksi jo yhden tai useamman samantasoisin tutkinnon suorittaneita. Toisen samantasoisin tutkinnon suorittaminen voi olla hyvinkin nopeaa, jos yliopistoissa aikaisemman osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessit toimivat. Kuten SYL, SAMOK ja OAJ eriävissä mielipiteessään (OKM 2024, 102–103) tuovat ilmi, vaarana on työikäisten mahdollisuuksien heikkeneminen kouluttautua korkeakouluissa.

Joustavat opintopolut korkeakoulutuksessa -arvioinnin (Moitus ym. 2020) mukaan hakuväyliä vertailtaessa siirtohakuja tulee kehittää. Koska opiskelijat, jotka vaihtavat ala, hakevat usein uudelleen toista opinto-oikeutta normaalin opiskelijavalinnan kautta, siirtoväylien kehittäminen keventäisi hakijasumaa ja edistäisi alan vaihtajien sijoittumista toivomalleen alalle. Siirtohakumahdollisuudet ovat heikosti opiskelijoiden tiedossa. Samoin siirtohakujen kriteeristöissä ja läpinäkyvyydessä tulee kehittää. Kansallisesti siirtohakuja koskevaa tutkimusta ei ole juurikaan tarjolla eikä aiheeseen ole kohdistunut kehittämishankkeita. Korkeakoulujen sisäiset siirrot ovat aiemmin olleet rahoitusmallin takia toivottavampia kuin korkeakoulujen väliset. Joustavat opintopolut -arvioinnissa (Moitus ym. 2020) suositeltiin, että korkeakoulujen tulee jatkaa sisäisten väylien, kuten kandidaatti- ja maisteritutkintorakenteisiin sisältyvien suuntautumis- ja erikoistumismahdollisuuksien kehittämistä sekä siirtohakujen kehittämistä kansallisten kehittämishankkeiden tukemana. Tämä mahdollistaisi sen, että opiskelijat voisivat tehdä valintoja osana nykyistä opintopolkuun sen sijaan, että he hakisivat toista opinto-oikeutta. (Moitus ym. 2020.)

7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia

- **Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitetussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).**
- **Jos ylempien korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylempien korkeakoulututkinnon tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.**
- **Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.**

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) mukaan opintojen pakkotahtisuus ja opiskelijoiden pahoinvointi lisääntyvät, kun opintojen tavoiteajassa valmistuminen tulee vielä aiempaa keskeisemmäksi kriteeriksi. Kun opiskelijoiden pitää valmistua tietyssä ajassa, myös opettajien etiikka voi joutua koetukselle, kun opettajille tulee paine laskea opetuksen laatua ja osaamisvaatimuksia. Tällöin opiskelijoiden osaamistaso laskee valmistuttuaan eivätkä he saavuta tavoitettavaa osaamista opintojen aikana. Työelämä saa opiskelijoita, joiden valmiudet eivät ole toivotulla tasolla. Jos suomalaisten osaamistasoa olisi tarkoitus kansallisesti nostaa, erityisesti yliopistojen pitäisi olla paikkoja, jossa korkeasta akateemisesta tasosta pidettäisiin kiinni eikä rahoitusmallilla pitäisi kannustaa yliopistoja huolehtimaan vaan valmistumisajoista, vaan ennen kaikkea syvällisestä oppimisesta ja osaamisesta. Työryhmämuistion (OKM 2024, 19) mukaan koulutustason nousun pitäisi tarkoittaa myös tosiasiallisen osaamistason nousua, jolloin on huolehdittava myös koulutuksen ja oppimisen laadusta. Rahoitusmallin tavoitteet ja niiden toteutumismuodot eri korkeakouluissa eivät saa vähentää tosiasiallisen osaamistason nousua tai edes samana pysymistä kuin aiemmin.

Osassa tutkinto-ohjelmia on opintojaksoja, joita järjestetään vain kerran vuodessa tai joka toinen vuosi. Jos opiskelija ei pysty osallistumaan opintojaksolle tiettyä ajanjaksona, hänen valmistumisensa voi jäädä kiinni ko. opintojakson aikatauluongelmista.

Tavoitteellisessa suoritusajassa valmistumisen tavoite vähentää myös entisestään opiskelijoiden halua kansainvälisiin liikkuvuusjaksoihin, jotka ovat jo nyt monessa yliopistossa alhaisia (ks. Vipunen 2024; Toom ym. 2023). Kun opiskelijat eivät lähde enää kansainväliseen vaihtoon tai työharjoitteluun, opiskelijoiden kansainvälisyysosaaminen vähenee, mitä kuitenkin tarvittaisiin monikulttuurisessa ja kansainvälisessä työelämässä.

Toisen samantasoisien tutkinnon suorittamisen kertoimen esitetään olevan jatkossa 0,5. Tämä ei kannusta ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita jatkamaan yliopistoon, jos jatkaminen ei onnistu suoraan maisteriohjelmassa.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

Taustalla on ajatus, että henkilöt, joilla on suomalainen henkilötunnus, jäävät todennäköisimmin Suomeen ja osaaminen hyödyntää suomalaista työelämää (OKM 2024, 48). Määrittely koskee vain rahoituslaskennassa huomioon otettavia opintopisteitä. Juuri maahan muuttaneiden voi olla vaikea saada heti suomalaista henkilötunnusta Maahanmuuttoviraston tai Verotoimiston aikatauluhaasteiden takia, vaikka juuri heille avoimen yliopiston opintopisteistä voisi olla hyötyä. Suomessa toivotaan enemmän ulkomaalaistaustaisia työelämään, joten heidän kouluttamisensa ja integroimisensa suomalaiseen työelämään on tärkeää.

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimuksen rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Julkaisujen lukumäärä 14 %**
- 2. Yliopistossa suoritettujen tohtorin tutkintojen lukumäärä 9 %**
- 3. Kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus 7 %**
- 4. Kotimainen ja kansainvälinen yrityksiltä saatu tutkimusrahoitus ja muu kotimainen tutkimusrahoitus 7 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

-

10. Tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 %:iin (nykyisin 8 %). Voimassa olevan asetuksen tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

Hienoa, että rahoitusrajasta luovutaan. Näin yliopistoja palkitaan aidosti valmistuneista tohtorin tutkinnoista.

11. Kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 %:iin (nykyisin 6 %) ja kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvoa samoin 7 %:iin (nykyisin 6 %).

Kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin laskennassa kertoimella 1,2.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

Monipuolinen tutkimusyhteistyö heijastuu myös koulutukseen monipuolisten kumppaneiden ja osaamisen kautta. Kansainvälinen ja kotimainen tutkimusrahoitus tuo myös skaalaetua sitä saaville korkeakouluille, jolloin henkilökunnan määrää voidaan nostaa ja saada myös koulutukseen opettamaan osaavaa ja monipuolista henkilökuntaa. Yliopistojen vahvuus onkin, että jokainen tutkija opettaa ja opettaja tutkii sekä tutkimusperustainen opetus, mikä on todettu myös korkeakoulujen auditointien yhteenvedossa (Huusko ym. 2022).

12. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta eikä yliopistojen valtakunnallisten tehtävien rahoitusta, voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

Muutosrajoitus on tarkoituksenmukainen, sillä se vakauttaa rahoitusta ja lisää rahoituksen ennakoitavuutta.

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Työryhmämuistion (OKM 2024, 12) mukaan rahoitusmallista ei saa muodostua korkeakoulujen toimintaa vahvemmin ohjaavaksi kuin korkeakoulu- ja tiedepoliittisista tavoitteista ja korkeakoulujen omista strategioista. Karvin vuosina 2018–2022 toteutettujen koulutusala-arvioinneissa kysyttiin OKM:n ohjauskeinojen ja rakenteiden vaikutusta ja vahvuutta neljän koulutusalan tutkinto-ohjelmien edustajilta. Kallio ym. (2022) jatkoivat ko. aineiston pohjalta analyysia, jonka mukaan OKM:n ohjauskeinoista rahoitusmalli on vahvin. Tutkimuksen mukaan korkea-asteen koulutuksen ohjausmekanismien koetun vaikutuksen ja koetun merkityksellisyyden välillä on huomattava kuilu. Tutkimuksessa myös huomattiin ko. Karvin aineistoon perustuen, että indikaattoreihin perustuva rahoituksen jakaminen on heikentänyt yliopistojen koettua autonomiaa. Samoin on todettu muissa tutkimuksissa, joiden mukaan suomalaisten korkeakoulujen rahoitusmalli on yksi EU:n tulosperustaisimmista (Kallio ym. 2022; Kallunki ym. 2019; ks. myös OKM 2024, 25).

Myös Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) mukaan korkeakouluja huolettaa niiden rahoitus, rahoitusmallin muutokset ja korkeakoulujen välinen kilpailu opiskelijoista. Ehdotuskokonaisuudessa pitäisikin huomioida, että yliopistoissa voitaisiin taata monipuoliset oppimismahdollisuudet kaikille sinne otetuille opiskelijoille ja opiskelijoiden kasvaminen täyteen potentiaaliinsa opintojen aikana. Opiskelijoiden opettamisen ja ohjaamisen motiivi pitäisi olla mahdollinen syvälinen osaamistaso, ei mahdollisimman nopeasti valmistuvat opiskelijat. Näin myös tieteellisiin jatko-opintoihin ja yliopiston ulkopuoliseen työelämään saataisiin mahdollisimman osaavia henkilöitä.

IIEP-UNESCON tutkimuksessa arvioitiin kuutta eri kansallista instrumenttia sekä OKM:n politiikkatoimia ja niiden vaikutusta joustavien opintopolkujen kehittämiseen. Tehokkaimmin joustaviin opintopolkuihin liittyvää korkeakoulujen kehittämistyötä ovat ohjanneet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallit ja lainsäädännön uudistaminen. Lainsäädäntömuutosten avulla on mahdollistettu korkeakoulujen välillä tapahtuva ristiin opiskelu ja edellytetään jatkossa lukioilta korkeakouluyhteistyötä. Vaikuttavuutta on vahvistanut se, että rahoitusmalleja, lainsäädäntöä ja kansallisia korkeakoulupoliittisia strategisia tavoitteita on kehitetty rinnakkain ja samansuuntaisesti korkeakouluissa. Kansainvälisessä vertailussa kärkihankkeet ovat todettu vaikuttaviksi ja korkeakoulujen yhteistyötä lisääviksi, joissa on ulkoisella rahoituksella luotu työkaluja ja toimintamalleja tukemaan joustavia opintojen toteutuksia korkeakouluissa. (Moitus & Weimer 2020; ks. myös Hentilä ym. 2023.)

Hienoa, että Työryhmämuistiossa (OKM 2024, 15) otetaan hintojen täysimääräinen nousu huomioon. Lisäksi tohtorikoulutuspilotin toteutuminen ja psykoterapiakoulutuksen uudet määrärahat ovat tarpeellisia.

14. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista.

-

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

15. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.
- Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) tulosten mukaan opettajien ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen ja pedagoginen johtaminen ovat tärkeitä. Korkeakoulujen tulee tukea opettajien työhyvinvointia osallistavalla ja systeemillä pedagogisella johtamisella ja opiskelijoiden opiskeluhuvinvointia monipuolisella oppimislähtöisen opetuksen ja ohjauksen keinoin. Näihin kannustepalkkioiden ja tuloksellisuusrahan suuntaaminen on tarkoituksenmukaista. Olisi hienoa, jos tuloksellisuusrahalla voitaisiin palkita myös korkeakoulujen ja korkeakoulusektoreiden välistä toimintaa sekä opiskelijoiden kansainvälisyys- ja muun osaamisen kasvattamisesta.

Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin (Toom ym. 2023) mukaan korkeakoulun kehittämisen tulee kaikilla eri systeemillä tasoilla perustua tutkimus-, arviointi- ja ennakoititietoon. Työryhmän ehdotus syvällisemmästä isoista järjestelmätason muutostarpeista onkin kannatettava.

Useissa Karvin arvioinneissa on noussut esiin, että osaamisperustaisuus tulee nostaa jatkuvan oppimisen ja joustavien opintopolkujen kehittämisen keskiöön. Esimerkiksi kauppatieteellisen alan (Wallenius ym. 2020) ja tekniikan alan arviointien (Pirttilä ym. 2020) mukaan korkeakoulujen nykyisen toimintalogiikan tulisi muuttaa tutkintojen ja opintojen tuottajasta osaamisen kehittäjäksi. Tämän ajattelun vahvistaminen kansallisen tason koulutuspoliittisessa tavoitekeskustelussa tukee jatkuvaa oppimista. Joustavat opintopolut korkeakoulutuksessa -arvioinnissa (Moitus ym. 2020; Moitus & Weimer 2020) todettiin, että joustaviin opintopolkuihin liittyy mahdollisuuksia, joiden avulla voidaan vastata kasvaviin haasteisiin: väestörakenne ja pienenevät ikäluokat, työvoiman osaamisen päivittäminen ja uudistaminen sekä yhdenvertaisuus. Joustavat opintopolut korkeakoulutuksessa -arvioinnin mukaan joustavien opintopolkujen käsite sekä siihen liittyvät tavoitteet, kehittämiskeinot ja seuranta tulisi määritellä yhtenä kokonaisuutena. (Moitus ym. 2020.)

Peltoniemi Harri
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Huusko Mira
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus